

FORANSTALTNINGER MOD ARBEJDSLØSHEDEN I DE NORDISKE LANDE I DEPRESSIONSAARENE 1931—1933

AF O. BLINKENBERG NIELSEN

DE forskellige Foranstaltninger til Bekæmpelse af en indtraadt Arbejdsløshed og dennes ulykkebringende Virkninger kan stort set deles i to Grupper, idet Foranstaltningerne enten gaar ud paa at forsørge de arbejdsløse gennem Understøttelser eller beskæftige dem ved Arbejde med deraf flydende Arbejdsindtægt. Det er umiddelbart iøjnespringende, at Understøttelsesforanstaltningerne kun sigter mod Bekæmpelse af Arbejdsløshedens ulykkebringende Virkninger, ikke selve dens Aarsager, og i samme Omfang som de er baseret snarere paa Forsikringsprincippet end paa Forsørgelse, har de til Forudsætning, at Arbejdsløsheden er af en midlertidig Karakter, men tjener da ogsaa netop til ud fra disse Forudsætninger at holde Arbejderen fysisk og moralsk paa Benene, saaledes at han ved Arbejdsløshedsperiodens Slutning saa vidt muligt er en lige saa god Produktionsfaktor for Samfundet, som den Dag han blev arbejdsløs. Overfor Spørgsmaalet om selve Arbejdsløshedens Bekæmpelse er anført, at dette ikke kan være Understøttelsespolitikens Øjemed; den Købekraft, der tilføres de arbejdsløse og i denne Egenskab ukøbedygtige Personer, er taget fra beskæftigede Arbejdere, Arbejdsgivere eller Staten (Skatteyderne), alt efter de Retningslinier, der er gældende for vedkommende Lands Arbejdsløshedsforsikring, og kan derfor ikke betyde nye Arbejdsmuligheder, med mindre der er Grund til at antage, at de med Købekraft forsynede arbejdsløse retter deres Efterspørgsel mod Varer, der kræver mere Arbejdskraft (og indenlandsk Arbejdskraft) end de Varer, som Bidragyderne maa renoncere paa.

Det skal for Fuldstændighedens Skyld tilføjes, at Arbejdsløshedsforsikringen optræder under to Hovedformer, den kan enten være bygget op paa et privat Frivillighedsprincip organiseret gennem Fagforeningerne, men i Kraft af Forsikringens uhyre sociale Betydning og for ikke at forskrække Forsikringstagere ved at

gøre Forsikringen for byrdefuld, med Statsbidrag — eller paa et Tvangsprincip under Statens Ledelse, hvorved man opnaar at faa flest muligt ind under Forsikringen, ogsaa de uorganiserede. Under hvilke Former og i hvilket Omfang Arbejdsløshedsunderstøttelsen indgaar i de skandinaviske Landes Arbejdsløshedspolitik, skal der gøres Rede for senere; her skal blot bemærkes, at medens Danmark, Finland og Norge ved den her betragtede Depressionsperiodes Begyndelse havde og længe havde haft en Arbejdsløshedsforsikring — for alle tre Landes Vedkommende bygget paa Frivillighedsprincippet — saa var Sverige uden nogen Arbejdsløshedsforsikringslov.

Den anden Hovedgruppe af Foranstaltninger, hvor man sigter mod at skaffe de arbejdsløse Arbejde, er i sit Udgangspunkt af en ganske anden aktiv Karakter, en Kamp mod selve Arbejdsløsheden. Dog maa man ved denne »produktive Arbejdsløshedshjælp« skelne mellem, om de arbejdsskabende Bestræbelser tager deres Udgangspunkt i en ændret Fordeling af de eksisterende Arbejds muligheden eller i Skabelsen af nye Arbejds muligheder. Naar man skal nævne Eksempler paa Foranstaltninger, der ændrer Fordelingen af de eksisterende Arbejds muligheder, nemlig derhen, at de udstrækkes til flere, kan man nævne Bestræbelser som at afskaffe Dobbeltfortjenester, at fjerne de gifte Kvinder fra Arbejds markedet, men først og fremmest Problemet om kortere Arbejdstid, herunder selvfølgelig i første Række Afskaffelse af Overarbejde.

Uden iøvrigt at komme ind paa en nærmere Behandling af Arbejdstidsindskrænkningens hele Betydning i Kampen mod Arbejdsløsheden skal det blot anføres, at i de skandinaviske Lande har en saadan Reduktion af Arbejdstiden kun ytret sig som en passiv Foranstaltning, hvormed menes, at man kun er gaaet til en Indskrænkning af Arbejdstiden for at undgaa yderligere Afskedigelser af Arbejdere, medens der ikke har været Tale om Indskrænkninger af Arbejdstiden dikteret af Formaalet: at bringe i Forvejen arbejdsløse i Arbejde. Det hænger sammen med, at man fra Lovgivningsmagtens Side paa dette Omraade ikke er naaet længere end til Lovforslag, saaledes at Indskrænkninger af Arbejdstiden alene er iværksat ad frivillig Vej. Til Belysning af, hvor meget eller hvor lidt saadanne Foranstaltninger har betydet — enten der nu er Tale om færre Arbejdstimer pr. Dag eller færre Arbejdsdage pr. Uge eller maaske mere eller mindre regelmæssige Hjemsendelser for enkelte Dage — skal man anføre saa-

vel en svensk som en dansk Undersøgelse. Den svenske Undersøgelse, der er foretaget i November Maaned 1933, viste for de af Undersøgelsen omfattede 267 000 Arbejdere en gennemsnitlig Arbejdsuge paa 45,5 Timer, altsaa i Forhold til Normalugen paa 48 Timer en Indskrænkning af Arbejdstiden pr. Arbejder paa $2\frac{1}{2}$ Time. Ialt var der ved November Maanedes Udgang 1933 godt 309 000 beskæftigede Arbejdere; antages de $2\frac{1}{2}$ Time at være et repræsentativt Tal, kan vi sige, at for hele Arbejdsmassen er Arbejdstiden pr. Uge reduceret med knap 773 000 Timer eller ca. 16 000 normale Arbejdsuger. Det vil med alle Forbehold sige, at Indskrænkningen af Arbejdstiden har hindret, at ca. 16 000 Arbejdere blev arbejdsløse. Hvad dette betyder i Sammenligning med den herskende Arbejdsløshed, kan man udtrykke derved, at 16 000 Arbejdere vilde udgøre ca. 4 pCt. af de organiserede Arbejdere, medens Arbejdsløshedsprocenten for disse ved Udgangen af November var mellem 22 og 23. Det kan i Forbigaaende anføres, at en tidligere Undersøgelse fra November 1932 viste en endnu større Indskrænkning af Arbejdstiden.

Den danske Undersøgelse, der omfatter samtlige Fagforeningsmedlemmer, daterer sig fra Juli 1932, og den viser, at Indskrænkningen af Arbejdstiden har spillet en mindre Rolle i Danmark end i Sverige. Den totale Reduktion af Arbejdstiden pr. Uge beløber sig til godt 200 000 Timer eller godt 4000 Arbejdere; i pCt. af samtlige organiserede Arbejdere vil det sige, at knap 1,5 pCt. af Arbejderne paa denne Maade har undgaaet at dele Skæbne med de godt 28 pCt., der paa samme Tidspunkt var arbejdsløse.

Skabelsen af nye Arbejdsmuligheder fra det offentlige Side — den egentligste Form for produktiv Arbejdsløshedshjælp — er den Foranstaltning, der frembyder de fleste tiltalende Sider, og den bliver mere og mere paakrævet, efterhaanden som Arbejdsløsheden bliver af varigere Karakter. De mange Vanskeligheder, der knytter sig hertil, medfører dog, at Skabelsen af nye Arbejdsmuligheder vanskeligt kan blive omfattende nok til at overflødiggøre Arbejdsløshedsunderstøttelsen, selv hvor denne gaar ud over sit egentlige Omraade — det midlertidige — og faar varigere Karakter. Vanskelighederne melder sig med Hensyn til Spørgsmaalet om Financieringen af disse offentlige Arbejder. Det er klart, at man ingen Vegne naar, hvis man skaffer Midlerne ved at svække den indenlandske Købekraft hos Landets Borgere, saa betales den forøgede Beskæftigelse ved offentlige Arbejder med Arbejdsløshed paa andre Omraader. Der maa da, hvis man nøddigt

indlader sig paa Optagelse af udenlandske Laan til saadanne offentlige Arbejder — maaske paa Grund af disse Arbejders fra et privatøkonomisk Synspunkt hyppigt manglende Rentabilitet — skabes ny indenlandsk Købekraft, baade ved at den Købekraft, som i en Depressionsperiode ligger arbejdsløs i Bankerne, bringes ud i Omsætningen, men ogsaa ved en forøget Kreditgiven fra Bankernes og i første Række Nationalbankens Side. Der maa i denne Forbindelse erindres om, at den Prisstigning, der saaledes maa ledsage et Forsøg paa produktiv Arbejdsløshedshjælp i større Stil, ogsaa har visse for vedkommende Samfund arbejdssvækkende Virkninger. I et lukket Samfund betyder Prisstigningen kun, at Optøningen af Arbejdsløsheden foregaar med en stigende Hast, idet hver ny beskæftiget Arbejder betyder Muligheden for atter flere beskæftigede; men i et Samfund, der lever i Samkvem med Omverdenen, bevirker en Stigning i Landets Prisniveau i Forhold til Udlandets, at Importen til Landet vil tendere imod at udvides, medens Eksporten vil tendere mod at indskrænkes, begge Dele Tendenser, der betyder et Minus i Landets Arbejdsmuligheder, og som der maa tages Hensyn til, naar Nettoresultatet af de arbejdsskabende Foranstaltninger skal gøres op. Men det vil paa den anden Side ogsaa forstaas, at bliver Landet — med eller mod sin egen Villie — ved handelspolitiske Foranstaltninger gjort til et »lukket« Land, vil man kunne sætte sig ud over disse Følgevirkninger. Handelspolitiske Foranstaltninger vil for saa vidt altid vende en Side ud mod Beskæftigelsesproblemet, men det vil føre for vidt at medregne dem under de enkelte Landes Arbejdsløshedsforanstaltninger — selv om for Danmarks Vedkommende Valutacentralen nok kan siges at være af indgribende Betydning i denne Retning. — Under den egentlige produktive Arbejdsløshedshjælp skal derfor kun medregnes de offentlige Foranstaltninger, der direkte gaar ud paa Skabelsen af nye Arbejdsmuligheder, Igangsættelsen af bestemte Arbejder, om disse saa er offentlig eller privat ledet; men det er klart, at Grænserne for, hvad man skal medregne eller ikke medregne, let kan blive flydende.

Det skal ogsaa anføres, at Spørgsmaalet om Arbejdsanvisning er ladet ude af Betragtning, iøvrigt findes en offentlig Arbejdsanvisning i samtlige de nordiske Lande.

Man skal herefter gaa over til en Gennemgang af Arbejdsløshedsforanstaltningerne i de enkelte nordiske Lande, idet det dog skal bemærkes, at man mere end at give en detailleret Gennemgang af de forskellige Foranstaltninger skal bestræbe sig for at

fremhæve de karakteristiske Træk i de forskellige Landes Arbejdsløshedspolitik.

SVERIGE.

Som ovenfor nævnt har Sverige ingen Arbejdsløshedsforsikringslov; i højere Grad end i noget andet af de skandinaviske Lande er da ogsaa Arbejdsløshedspolitikken i Sverige lagt an efter Arbejdslinien: Arbejde i Stedet for Understøttelse.

I denne produktive Arbejdsløshedshjælp indtog indtil 1933 Aars Rigsdag Nødhjælpsarbejderne — eller »reservarbejdena« — en dominerende Plads. Af disse »reservarbejdena« kræves, at de skal være økonomisk eller kulturelt berettigede, men dog ikke af den Art, at de kan ventes at komme til Udførelse paa det aabne Arbejdsmarked indenfor den nærmeste Fremtid. Da Vejarbejderne spiller en stor Rolle som Reservearbejder, og disse planlægges for 3 Aar frem i Tiden, har man her et let Kriterium for, hvilke Vejarbejder der ikke kan optages som Reservearbejder, og hvilke der netop falder ind under Kategorien, nemlig alle, der ikke er paa Arbejdsplanen. Endvidere kræves, at Arbejdslønnen skal udgøre en forholdsvis stor Del af Arbejdets Omkostninger, enhver Arbejder med normal Arbejdsevne skal kunne henvises til det, og Arbejdet skal kunne optages, nedlægges, udvides og indskrænkes, alt efter Arbejdsløshedens skiftende Omfang.

Med dette Princip, hvorved det tydeligt er udtalt, at disse Reservearbejder ingensinde skal konkurrere med de private Virksomheder om Arbejdskraften, stemmer ogsaa Aflønningsprincippet ved Reservearbejderne overens. Det er fastsat, at Lønsatserne ved Arbejdet, der iøvrigt for største Delen udføres i Akkord, skal ligge under det frie Markeds Løn, saaledes at ingen Arbejder, der kan faa Arbejde paa anden Vis, fastholdes ved Reservearbejdet. Paa den anden Side kan det heller ikke ventes, at andre end arbejdsløse melder sig til Arbejdet, men til yderligere Sikring henvises de arbejdsløse til Arbejdet gennem de kommunale Arbejdsløshedskomiteer. — Nogen Ret til Arbejdsløshedshjælp for de arbejdsløse ved Beskæftigelse ved disse Arbejder eksisterer nemlig ikke, men der foretages i hvert enkelt Tilfælde en Undersøgelse af den arbejdsløses Behov og Muligheden for at skaffe ham Arbejde paa anden Maade end ved at henvise ham til Reservearbejderne. — Det skal indskydes, at ligesom man altsaa har kommunale Arbejdsløshedskomiteer ved Siden af Statens Arbejdsløshedskommission, saaledes ligger principielt Arbejds-

hedshjælpen hos Kommunerne. Ved Siden af Statens Reservearbejder, der ganske vist bliver de mest omfattende, træffer vi baade de statskommunale Reservearbejder, hvor der gives Statsstøtte til kommunalt ledede Arbejder, og de rent kommunale Arbejdsforanstaltninger.

Ved Siden af eller snarere i Stedet for disse »reservarbejden« dukker imidlertid »beredskabsarbejden« frem; allerede paa 1931 Aars Rigsdag træffer vi dem første Gang; men dengang har de Forsøgets Præg, der bevilges kun et mindre Beløb til dem, og som nævnt er det først fra 1933, at de for Alvor knæsættes. Naar man gaar saa forsigtigt til Værks, skyldes det, at Beredskabsarbejder saa langt fra — hvad man maaske kunde tro — blot er et nyt Navn for Reservearbejder, idet de i visse Henseender i Forhold til Reservearbejderne betyder en fuldstændig Ændring i de til Grund liggende Principper. Den vigtigste Ændring er med Hensyn til Aflønningsprincippet; man gaar ved disse Beredskabsarbejder over til at betale samme Løn som paa det frie Arbejdsmarked. Dette betyder samtidig, at Udvalget af Arbejdsforetagender, der kan komme i Betragtning, udvides betydeligt, idet man tidligere ikke ansaa det for rimeligt, at Arbejder, der senere kunde blive udført til det almindelige Arbejdsmarkeds Lønsatser, udførtes som Reservearbejder, med disses lave Lønsats. En Udvidelse i Omfanget af de i Betragtning kommende Arbejdsforetagender betyder det ogsaa, at man ikke mere lægger Vægt paa, at Arbejdslønnen skal udgøre en særlig stor Del af Omkostningerne ved de igangsatte Arbejder; ogsaa Materialerne indeholder jo Arbejdsløn, gør man opmærksom paa. Som Eksempel paa Udvidelsen af Arbejdsomraadet skal man anføre, at Støtte til private Foretagender vil kunne falde ind under Beredskabsarbejder.

Det er klart, at det netop er det Forhold, at de eksisterende Reservearbejds muligheder forslog saa lidt overfor den stadig voksende Arbejdsløshed, — selv om man undertiden endda greb til maaske temmelig uøkonomiske Arbejder — der har gjort, at man har fundet sig foranlediget til at gaa ud paa det almindelige Arbejdsmarked for at skaffe sig et tilstrækkeligt Forraad af Arbejder, som man kan gribe til (»Beredskabsarbejden«), og det fører igen til, at man maa akceptere det frie Markeds Lønsatser. Der skulde jo netop være Tale om en Supplering af dettes arbejdsgivende Muligheder, ikke Paaførelse af nogen Konkurrence. Men man forstaar, at dette paa den anden Side medfører nye Vanskeligheder; naar Lønnen er den samme som det frie Ar-

bejdsmarkeds, er der Fare for, at man tiltrækker andre end arbejdsløse, og endvidere fastholder man disse ved Arbejdet, saa at de ikke automatisk glider tilbage til det frie Arbejdsmarked, naar der her atter er Brug for dem. Til den sidste Indvending kan man sige, at den mister sin Betydning, naar der er Tale om en midlertidig Arbejdsløshed af en vis varig Karakter, men overfor den første maa man ubetinget indrømme dens Rigtighed. Det har da ogsaa ført med sig, at skønt det nye Aflønningssystem i sin Konsekvens maatte føre til en Afskaffelse af Henvisningssystemet og Anvendelse af det almindelige Arbejdsanvisningssystem, har man alligevel bibeholdt Henvisningssystemet, hvor selve Ansættelsen af den arbejdsløse finder Sted ved Henvisningen efter den forudgaaende Prøve af Behov. Dette fører igen med sig, at der altsaa alligevel bliver en Plads for Arbejdsløshedskomitéerne under det nye System. Forøvrigt skal det siges, at Reservearbejderne stadig bevares til en vis Grad ved Siden af Beredskabsarbejderne; ved 1933 Aars Rigsdag bevilgedes saaledes paa Budgettet for 1933—34 stadig ca. 55 Mill. Kr. til Reservearbejder mod ca. 100 Mill. Kr. til Beredskabsarbejder — Man kan maaske kort resumere det saaledes, at Bestræbelserne gaar ud paa under forskellige Former at sætte omfattende Arbejder i Gang paa det aabne Arbejdsmarked, men dog ogsaa at bevare Reservearbejderne, specielt de statskommunale Reservearbejder.

Ved Siden af Reservearbejderne er der ogsaa blevet givet begrænset Støtte til specielle Industrivirksomheder — nu vil saadan Støtte, som omtalt, kunne falde ind under de almindelige Beredskabsarbejder; og i den lige nævnte Bevilling paa 100 Mill. Kr. indgaar da ogsaa dels 10 Mill. Kr., der er beregnet til Laan til Fremme af privat Erhvervsvirksomhed, og dels 3,5 Mill. Kr., der er beregnet til ligefrem Støtte til Fremme af privat Erhvervsvirksomhed. Af særlig Interesse for Danmark har Understøttelsen af den svenske Stenindustri været paa Grund af den Konkurrence, som det derved er blevet muliggjort denne at paaføre vor bornholmske Stenindustri. Understøttelsen, der paa Statsbudgetterne for 1931—32 og 1932—33 udgjorde henholdsvis 3,5 og 4 Mill. Kr., var motiveret med, at der ellers vilde opstaa en Arbejdsløshed, der i alle Fald ikke kunde raades Bod paa ved Foranstaltning af lokale Reservearbejder i vedkommende fattige skaanske Kommuner; den blev givet paa den Maade, at der bevilgedes aarlige Beløb til Indkøb af Brosten til Firmaernes Omkostningspris for saa at videresælge dem til Vejdistrikter, der beslutter at perma-

nentbelægge Veje; der foruddiskonteres med andre Ord ved Statens Indgriben en fremtidig Efterspørgsel.

Som nævnt spiller Understøttelsessiden ikke nogen større Rolle i de svenske Arbejdsløshedsforanstaltninger, selv om man selvfølgelig i Aar med ekstraordinær stor Arbejdsløshed — som særlig de sidste — har maattet komplettere de arbejdsskabende Foranstaltninger med rent understøttelsesmæssige. Disse fremtræder imidlertid ikke under den sædvanlige Form som Støtte til en Arbejdsløshedsforsikring. Et Forslag til Arbejdsløshedsforsikring blev forkastet saa sent som i Juni Maaned 1933.

I Forbindelse hermed er man kommet ind paa forskellige Betragtninger over Forsikringssystemets ringe Effektivitet. Det hævdes, at det bliver nødvendigt at udbygge Forsikringen med en udvidet Daghjælp — »Krisehjælp« — som ogsaa kommer til at omfatte de uforsikrede; herved har man for det første for enhver Forsikringstager skabt en Ret til Understøttelse, som i Virkeligheden har Fattighjælpens Karakter, og derfor kun burde gives efter en forudgaaende Prøvelse af Trang, og for det andet har man ved denne Sidestillen af de forsikrede og uforsikrede rykket selve det forsikringsmæssige økonomiske Grundlag bort under Arbejdsløshedsforsikringssystemet; man sprænger dets Rammer. Derfor foretrækker den svenske Lovgivning at give den kompletterende Understøttelseshjælp, som ikke kan undværes, som en kommunal Understøttelse med Statsbidrag. Paa Statsbudgettet for 1933—34 afsattes saaledes 25 Mill. Kr. til Kontantunderstøttelsen, der udbetales som Dagpenge og ikke maa overstige $\frac{2}{3}$ af den Løn, der betales ved vedkommende Kommunes Reservearbejder.

Hvad Indvendingerne mod Forsikringssystemet angaar, saa er de karakteristisk nok opstaaet mod Indførelse af en Forsikring i en udpræget Depressionsperiode; det er et Spørgsmaal, om man kan kaste Vrag paa Hjælp ad Forsikringsvejen, blot fordi dens Effektivitet svigter overfor en langvarigere Konjunkturarbejdsløshed, der er jo ogsaa ovenfor gjort opmærksom paa, at Arbejdsløshedsforsikringens egentlige Omraade er den rent midlertidige Arbejdsløshed.

Til Belysning af Arbejdsløsheden og Omfanget af de Hjælpeforanstaltninger, der er truffet mod den, skal man anføre omstaaende Tabel.

Tabellen viser først og fremmest, hvilket betydeligt og stigende Antal Arbejdere, der er beskæftiget ved Reservearbejderne

Maanedens Udgang	Antal Arbejdsløse ¹⁾	Arbejdsløse beskæftiget ved Reservearbejder					Ant. Personer med kontant Understøttelse	
		Kommuner-nes	Stats-unders-tøttede	Statens	Ialt	i pCt. af samtl. arbejdsl.	Kommunen	med Stats-bidrag
1931								
Januar	40 245	5 486	900	5 081	11 467	28	4 498	1 383
April	39 396	5 060	1 361	6 767	13 188	33	2 924	4 093
Juli	30 520	4 127	785	6 805	11 717	38	1 348	2 646
November .	77 254	8 037	1 683	8 099	17 819	23	3 852	6 083
1932								
Januar	103 742	11 530	3 016	12 099	26 645	26	7 292	16 740
April	111 333	10 384	4 863	13 879	29 126	26	5 163	26 452
Juli	94 687	9 692	5 346	15 648	30 686	32	4 510	15 819
November .	146 981	12 689	7 975	15 713	36 377	25	7 688	28 269
1933								
Januar	189 225	16 785	8 483	16 253	41 521	22	20 213	43 110
April	176 825	13 298	10 476	18 504	42 278	24	15 622	56 791
Juli	138 855	12 625	10 998	23 707	47 330	34	9 493	39 105
November .	170 702	10 326	14 207	17 691	42 224	25	11 012	50 842

(eller Beredskabsarbejderne), men dog ogsaa, at de rene Understøttelsesforanstaltninger med den langvarige Depressionsperiode har faaet et stadig større Omfang. Endvidere vil det ses, hvorledes Statens Andel i Hjelpeforanstaltningerne har været stærkt voksende; specielt vil man lægge Mærke til, hvorledes den Form for Reservearbejde, hvor Arbejdet er kommunalt men med Statsstøtte, er af voksende Betydning.

FINLAND.

Den finske Arbejdsløshedspolitik ligner i mange Henseender den svenske; som i Sverige lægges ogsaa her Vægten paa Arbejdslinien, men paa Grund af de særlige finske Forhold bliver der selvfølgelig visse Afvigelser med Hensyn til de fulgte Principper.

De fremherskende Træk i den nugældende finske Arbejdsløs-

¹⁾ Antal arbejdsløse, der er indberettet til Statens Arbejdsløshedskommission som hjælpøgende.

hedspolitik, som den først fremtræder i en Statsraadsbeslutning af 24. Juli 1931 (nu Statsraadsbeslutning af 6. Juli 1933), er kort resumeret følgende. Principielt paahviler Afhjælpningen af Arbejdsløsheden Kommunerne, saaledes at Betingelserne for Statsstøtte til Afhjælpning af Arbejdsløsheden er, at vedkommende Kommuner har foretaget alle de Forholdsregler til Arbejdsløshedens Afhjælpning, som med Rette kan kræves ud fra Kommunernes økonomiske Stilling og Arbejdsløshedens Omfang, samt at der er nedsat et Arbejdsløshedsnævn, som bl. a. fører et Register over de arbejdsløse. Er dette Tilfældet, vil der kunne opnaas en Statsunderstøttelse til de kommunale Reservearbejder — jfr. de svenske statskommunale Reservearbejder — der for økonomisk meget daarligt stillede Kommuner vil kunne beløbe sig til indtil 90 pCt. af Udgifterne, foruden at Staten ogsaa direkte optræder med Iværksættelse af Reservearbejder.

Begrebet Reservearbejde har imidlertid i Finland et noget andet Indhold end i de fleste Lande — ogsaa Sverige — hvor man som Hovedprincip udelukker alle ordinære offentlige Arbejder fra Nødhjælpsbegrebet; i Finland derimod vil f. Eks. Jordforbedrings- og Vejarbejder, hvortil der normalt kan regnes med Statsbidrag, kunne udføres som Reservearbejder med et Statsbidrag, beregnet under Hensyntagen til de større Udgifter, som kan foraarsages heraf; og som Reservearbejder regnes ikke blot de Arbejder, der i sin Helhed bekostes af Arbejdsløshedsbevillingerne, men ogsaa de, der er optaget paa det almindelige Budget, men som forskydes fra Sommerhalvaaret til Vinterhalvaaret. Det hænger sammen med de Synspunkter, som man træffer i den finske Arbejdsløshedspolitik, og som gaar ud paa, at Nødhjælpsarbejdet — i den Forstand vi i Almindelighed opererer med det, nemlig som et ganske specielt kun af de foreliggende Forhold motiveret Arbejde — ikke er særligt anbefalelsesværdigt, — der anføres, at fagligt uddannede Arbejdere maa henvises til for dem uvante Arbejder, at Arbejdsforetagenderne let bliver økonomisk uoverskuelige, at de modvirker en Overflytning af Arbejdskraften o. s. v. — men at man bør skaffe de nødvendige Arbejdsmuligheder, i første Række alene ved at de offentlige Arbejder henlægges til Depressionstider, hvorved Arbejdskraftens Bevægelighed bevares i højere Grad.

Samstemmende hermed er det ogsaa, at de Lønninger, der betales ved disse Reservearbejder — ligesom ved de svenske Reservearbejder — ligger under Lønsatserne paa det frie Marked, op-

rindelig med en fast Procent, senere efter en gradueret Skala, hvor Forskelsprocenten falder, jo lavere Løniveauet ligger paa det frie Marked for det Arbejde, der er Tale om.

For at sikre sig, at de nødvendige Midler til Igangsættelsen af disse Arbejder er til Stede, er det fastsat, at samtidig med Arbejdernes Planlægning skal de nødvendige Beløb anvendes til deres Udførelse og henlægges til en kommunal- eller Statsarbejds-løshedsfond, hvori i det hele indgaar de aarlige Beløb, som maatte bevilges til Arbejdsløshedens Afhjælpning.

Endvidere indeholdtes i den finske Arbejdsløshedspolitik Bestemmelser om rentefri eller billige Laan til private Foretagender, som gav arbejdsløse Beskæftigelse; en senere Arbejdsløshedskomité har dog stillet sig meget afvisende overfor disse Bestemmelser paa Grund af Faren for Misbrug, idet de ofte begunstiger daarlige Virksomheder med uudnyttet Kapacitet overfor gode Virksomheder med fuldt udnyttet Kapacitet m. m.

Imidlertid har den fortsatte Krisesituation vist, at dette finske Støtteprogram ikke er omfattende nok; Synspunkterne var vel ogsaa til Dels baseret paa, at Finland indtil de allersidste Aar ikke har kendt nogen egentlig Konjunkturarbejdsløshed, men alene en Arbejdsløshed af sæsonpræget Karakter. Man gør opmærksom paa, at den ensidige Arbejdslinie henviser alle de mange, den ikke omfatter, til Fattighjælpen. Gennem dette at holde de arbejdsløse klar af Fattighjælpen antager Understøttelsespolitikken et rent Forsørgelsespræg, som adskiller sig fra Arbejdsløshedsforsikringens Forsikringspræg, og som ogsaa fører over i at tillægge den en Varighed, der nødvendigvis maa være Arbejdsløshedsforsikringen fremmed. Men denne rene Forsørgelses-hjælp overfor de arbejdsløse maa selvfølgelig begrænses til Perioder af en saa omfattende Arbejdsløshed, at denne umuligt kan afhjælpes ad produktiv Vej. De erhvervsløse maa da underholdes paa den ene eller den anden Vis — Fattighjælp eller fortsat Arbejdsløshedshjælp — man kan saa diskutere, om det skal være i eller uden Forbindelse med Arbejdsløshedsforsikringen, men Oprindelsesaarsagen til deres Trang henviser i de foreliggende Tilfælde naturligt Hjælpen til Arbejdsløshedspolitikken.

Specielt gør man endvidere overfor Arbejdslinien opmærksom paa Arbejdergrupper som Kvinder og unge Arbejdere, der ikke kan placeres ved Nødhjælpsarbejderne. Af Hensyn til disse Grupper er der da ogsaa i den finske Arbejdsløshedspolitik en voksende Interesse for Uddannelseskursus i forskellige Fag o. l.,

hvilket kan betegnes som en Melleform mellem det egentlige Arbejdssystem og det rene Understøttelsessystem.

Dette sidste træffer vi til Trods for det ovenfor fremførte kun i ringe Grad indenfor Finlands Arbejdsløshedspolitik; det kan til Illustration heraf anføres, at vel har Finland en frivillig Arbejdsløshedsforsikring med en Statsstøtte, der procentmæssigt udtrykt er stor, men de Understøttelser, der udbetales, er umaadelig lave.

Søger man et talmæssigt Udtryk for det ovenfor gennemgaaede, maa man i første Række vende sig til de Arbejdsløshedsrapporter, som afgives af de enkelte Kommuner. Af disse Rapporter fremgaar først og fremmest, at man som nævnt i Finland ikke hidtil har kendt en Arbejdsløshed helt af det Omfang som i det øvrige Skandinavien; Antallet af arbejdsløse naaede saaledes i Vinteren 1931—32 ca. 90 000 og i Vinteren 1932—33 godt 80 000. Blandt de arbejdsløse medregnes ogsaa Smaalandsbrugere, som savner den Arbejdsfortjeneste, der er et nødvendigt Appendix til deres Landbrug, og ser man bort fra dem, kommer man til en Arbejdsløshedsprocent, der i Vintermaanederne antagelig ligger omkring 10—12. Endvidere udgør Landarbejderne en stor Andel, saaledes at et Forhold som de klimatiske Muligheder for Arbejde i Skovdistrikterne spiller en meget stor Rolle. Statistikken viser endvidere, at en meget stor Procent af de arbejdsløse er beskæftiget ved Reservearbejder. — Procenten har f. Eks. i Tidsrummet November 1932—Oktober 1933 svinget mellem 41 og 59 med stigende Tendens, og saa er denne Procent endda noget præget af de ovenfor omtalte Smaalandsbrugere, saaledes at f. Eks. Beskæftigelsesprocenten ved Reservearbejder for Industriarbejderne alene indenfor det nævnte Tidsrum har svinget mellem 40 og 65.

Der er Tale om ret betydelige absolutte Antal Arbejdere, der saaledes er beskæftiget ved Reservearbejderne; her kan f. Eks. anføres, at ved Udgangen af Januar Maaned 1933, hvor der var 77 000 arbejdsløse, var 44 pCt. af disse eller 34 000 beskæftiget ved Reservearbejde. Den Elasticitet, som det er nævnt, at man har ønsket, skulde karakterisere Reservearbejderne, vil man kunne finde udtrykt gennem Statistikken, bortset fra at Indskrænkningerne i og Udvidelsen af Reservearbejderne altid vil komme lidt efter de tilsvarende Bevægelser i Arbejdsløshedstallene. Med Hensyn til Fordelingen af de arbejdsløse, eftersom de er beskæftiget ved Statens, de statskommunale eller rent kommunale Reservearbejder, skal bemærkes, at Antallet af Arbejdere ved Sta-

tens samt de statskommunale Arbejdsforetagender som Regel udgør ca. $\frac{2}{3}$ af samtlige arbejdsløse, der har fundet Beskæftigelse ved Reservearbejder.

Angaaende Ungdomsarbejdsløsheden har man i Oktober Maaned 1933 foretaget en speciel Undersøgelse i Anledning af en planlagt Oprettelse af Arbejdskolonier for at skabe Arbejdsbeskæftigelse til unge Arbejdere. Undersøgelsen viste, at 36 pCt. af de daværende 42000 arbejdsløse var i Alderen 16—25 Aar; af disse unge arbejdsløse var igen kun 33 pCt. beskæftiget ved Nødhjælpsarbejder, medens Procenten paa samme Tidspunkt for samtlige Arbejdere var 41; dette er overensstemmende med det ovenfor fremhævede, at Nødhjælpsarbejderne ikke i tilstrækkeligt Omfang betyder noget for de unge Arbejdere.

NORGE.

Hvad de norske Foranstaltninger mod Arbejdsløsheden og dens Følger angaar, saa har Norge som nævnt en Arbejdsløshedsforsikring, der er baseret paa Frivillighedsprincippet med Statsstøtte til anerkendte Arbejdsløshedskasser. Denne Lovgivning daterer sig fra 1906, men først fra 1909 kan dens reelle Betydning regnes, idet Arbejdsløshedskasser først søger om og faar Anerkendelse i Slutningen af 1908. Til Sammenligning med den danske Arbejdsløshedsforsikringslovgivning, der jo er bygget op paa samme Grundprincip, kan anføres, at Statsstøtten til Arbejdsløshedskasserne fremkommer ved, at en vis Del af de godkendte Understøttelser refunderes Kasserne af det offentlige, en Del, der varierer med Understøttelsernes Størrelse; saaledes er Refusionsbeløbet Halvdelen af godkendte Understøttelser til og med et Beløb af 4 Kr. pr. Dag eller 24 Kr. pr. Uge, en Fjerdedel af den Del af Understøttelsen, som ligger over 4 Kr., men ikke overstiger 5 Kr. pr. Dag, og endelig er der ingen Refusion for den Del af Understøttelsesbeløbet, der ligger over 5 Kr., altsaa med andre Ord en Rateskala. I Danmark derimod staar det offentlige Tilskud i Forhold til Kassernes indbetalte Medlemskontingent og er varierende med Medlemmernes Lønforhold, idet det er faldende, jo højere lønnede Fag Medlemmerne tilhører. Om nu den ene eller den anden Ordning fører til de største Tilskud fra det offentliges Side, vil selvfølgelig til syvende og sidst afhænge af de fastsatte Procenter; det kan anføres, at hvis i Danmark hele det indbetalte Kontingent bliver brugt til Understøttelse, og i Norge alle udbetalte Under-

støttelser bliver godkendt, saa vil en Tilskudsprocent paa 100 pCt. af det indbetalte Kontingent svare til en Refusionsprocent paa 50 af de udbetalte Understøttelser, men hertil er at føje, for det første, at Administrationsomkostningerne i Danmark dækkes af Kontingentet og altsaa ogsaa giver Ret til Tilskud, for det andet, at ikke alle udbetalte Understøttelser i Norge bliver godkendt; konkret set er der næppe nogen større Forskel paa det offentliges Støttevirksomhed i de to Lande.

Det er tidligere anført, at Understøttelsesprincippet ikke kan undværes i en Arbejdsløshedslovgivning, saa snart Arbejdsløsheden bliver af en virkelig omfattende Karakter — der maa her og for de følgende Bemærkninger Vedkommende erindres om, at det intet ændrer i det principielle Standpunkt, at naar det er muligt, er produktiv Arbejdsløshedshjælp saa langt at foretrække for Understøttelser. — Der er imidlertid, naar Arbejdsløshedshjælpen er bygget op som den norske og forøvrigt ogsaa danske, Fare for, at Understøttelsesprincippet i en kraftig Depressionsperiode kan blive trængt for meget tilbage i Arbejdsløshedspolitikken, saa at de erhvervsløse henvises til Fattighjælpen. Det er allerede anført, at den paa Frivillighedsprincippet opbyggede Arbejdsløshedsforsikring staar tilbage for Tvangsforsikringen, for saa vidt som de uorganiserede Arbejdere ikke kommer med, men hertil kan føjes endnu en alvorlig Mangel, som netop kommer frem i en svær Depressionsperiode; det bliver da paa Grund af de betydelige Ekstrakontingenter, der maa opkræves — hvis ikke Statens Støtte gøres tilstrækkelig elastisk — let Tilfældet, at Medlemstallet i Kasserne bliver stærkt formindsket og dermed den udenfor Understøttelsehjælpen staaende Blok større og større. Et Par Data angaaende Medlemstallet i de anerkendte Arbejdsløsheds-kasser i Norge vil vise dette. I 1920 talte Kasserne 116 400 Medlemmer, i 1922 80 900 og i 1926 kun 38 300, et Tal, der dog nu atter er steget lidt, saaledes at Medlemstallet i 1932 var 46 800. Det kan tilføjes, at tilsvarende Tendenser kan spores i Bevægelsen i de danske Arbejdsløsheds-kassers Medlemstal i de anførte Aar, om end Bevægelsen i det store og hele har formet sig væsentligt anderledes; 31. Marts 1920 var der 313 400 Medlemmer i de danske Arbejdsløsheds-kasser, 1922: 262 500, 1926: 270 300 og 1932: 321 700.

Det er naturligt, at man, naar det gennem saadanne Forhold understreges, hvor mange Mennesker der i Virkeligheden staar udenfor Arbejdsløshedsforsikringen, kommer ind paa Tanken om

en Tvangsforsikring. Dette har ogsaa været Tilfældet i Norge, og man skal derfor referere nogle af det paa dette Omraade foreliggende Lovforslags Enkeltheder, ogsaa fordi det fører over i en Betragtning af norske Arbejdsløshedsforanstaltninger i det hele taget.

Forslagets principielle Udgangspunkt er en Kombination af Understøttelses- og Arbejdsprincippet, for saa vidt som Arbejder- og Arbejdsgiverpræmierne skal indbetales kommunevis til et Arbejdsløshedsfond, hvis Midler indenfor visse Grænser ogsaa skal kunne bruges til at udføre Nødhjælpsarbejder for, samt til Op-læringskursus for de arbejdsløse m. m. Til disse kommunale Arbejdsløshedsfonds bidrager Kommunerne med en vis Procent af de indbetalte Præmier, og endelig kommer Statens direkte Deltagelse frem gennem Statens Arbejdsløshedsfond, der faar sine Midler gennem offentlige Bevillinger, og som for disse Midler direkte skal sætte offentlige Arbejder i Gang eller give Laan og Tilskud til Kommunerne til Foranstaltninger til Afhjælpning af Arbejdsløsheden. Det kan anføres, at der har været stærk Diskussion om de kommunale Arbejdsløshedsfonds, og man har hævdedet, at Sammenblandingen af Understøttelses- og Arbejdsprincippet kan føre til, at Kommunerne anvender saa store Midler til Igangsættelse af Arbejder, at der kan mangle Midler til at møde de berettigede Krav paa Bidrag, som Forsikringstagere, der alligevel bliver ledige, kan stille. Derimod kan man naturligvis til Gengæld anføre, at netop Igangsættelsen af disse Arbejder mere eller mindre hindrer Ledigheden. — Endelig indfører Lovforslaget ogsaa det nødvendige administrative Apparat, et statsligt Arbejdsløshedsraad og kommunale Arbejdsløshedsnævn.

Imidlertid er det nu ikke saaledes, at den produktive Arbejds-løshedshjælp ikke træffes i Norges Arbejdsløshedspolitik før end i dette Lovforslag. Statistikken over tilmeldte arbejdssøgende ved de offentlige Arbejdskontorer viser, at der ved Nødhjælpsarbejder i Aarene 1931—33 har været beskæftiget et Antal Arbejdere, der i Vintermaanederne ligger omkring 2000, men i Løbet af Sommermaanederne synker ned til ca. 4—500. Det er saaledes i Sammenligning med Tallene for Sverige og Finland kun et ubetydeligt Tal, saavel absolut set som ogsaa relativt, idet det samlede Tal for arbejdssøgende i de 3 Aar har været indtil ca. 40 000 i Vintermaanederne og ca. 25 000 i Sommermaanederne.

Disse Nødhjælpsarbejder har enten været direkte foranstaltet af Staten — hovedsageligt Vejarbejder — eller der har været

givet Statsbidrag og Statslaan, der som Regel er rentefri det første Aar, til Nødhjælpsarbejder, igangsat af Kommunerne. For samtlige disse Nødarbejder træffer vi det sædvanligt gældende Princip, at Lønnen skal ligge under det frie Arbejdsmarkeds Løn. Alt Arbejde udføres som Akkord, og det er som Regel foreskrevet, at Vilkaaret for Statsbidrag er, at Indkomsten pr. Arbejdsdag ikke overstiger et vist Beløb. — Det kan nævnes, at der ogsaa er blevet givet Støtte til private Arbejder, der er blevet sat i Gang for at skaffe forøgede Arbejdsmuligheder (hovedsageligt Jordforbedringsarbejder), samt at der i visse Tilfælde er blevet ydet Industriforetagender Støtte, som har maattet indstille Driften paa Grund af Depressionen.

Ligesom i Finland har man ogsaa i Norge — som forøvrigt i alle de skandinaviske Lande — været opmærksom paa den særlig farlige Ungdomsarbejdsløshed. Der blev baade i Sverige, Danmark og Norge i Foraaret 1933 foretaget Arbejdsløshedstællinger til Belysning af dette Problem; for Finlands Vedkommende har man en senere Tælling, hvis Resultat er omtalt ovenfor. I Sverige var ca. 59 000 af ca. 180 000 optalte arbejdsløse mellem 18 og 25 Aar, i Danmark var ca. 36 000 af ca. 129 000 mellem 18 og 25 Aar, og i Norge var ca. 20 000 af 75 000 mellem 18 og 24 Aar. Ikke desto mindre har man dog i Norge ikke ment at kunne fremskaffe de nødvendige Midler til Statsforanstaltninger i Retning af de finske Fagkursus med Igangsættelse af Arbejder, særlig egnede for de unge arbejdsløse.

DANMARK.

Efter at have bevæget os fra Sveriges og Finlands Arbejdsløshedsforanstaltninger, der saa at sige udelukkende ligger paa Arbejdslinien, over Norges Arbejdsløshedspolitik, hvor Arbejdsprincippet kun indtager en beskeden Plads ved Siden af Understøttelsesprincippet, er vi naaet til Danmark, hvor Arbejdsløshedsforanstaltningerne ligeledes ligger stærkere paa Understøttelseslinien.

Den danske Arbejdsløshedslovgivning daterer sig som bekendt helt fra 1907 (altsaa omtrent samtidigt med den første norske Arbejdsløshedsforsikringslov), og det er saaledes en lang Udvikling, der fører op til den gældende Arbejdsløshedsforsikringslov af 23. Juni 1932 (med Ændringer af 20. Maj 1933). Den gældende Lovgivning hviler nu paa 3 Piller: de anerkendte Arbejdsløsheds-

kasser (siden Loven af 1907), Arbejdsløshedsfonden (siden Loven af 1921) og Krisekasserne eller, som de nu hedder, Fortsættelseskasserne (siden Loven af 1927). Der gives Statsbidrag til de anerkendte Arbejdsløshedskasser og Fortsættelseskasserne (som omtalt i Forbindelse med den norske Lovgivning i Forhold til det indbetalte Medlemsbidrag), medens Arbejdsløshedsfonden er baseret paa Arbejdsgiverbidrag.

Ved Siden heraf har imidlertid en Række midlertidige Fortsættelseshjælpeforanstaltninger spillet en stor Rolle i de sidste Aars Understøttelseslovgivning, idet den abnorme Arbejdsløshed har stillet Krav, som ganske har oversteget den almindelige Hjælps Rækkevidde; og hvad Krisekasserne angaar, saa var det kun faa af de anerkendte Arbejdsløshedskasser, der oprettede saadanne efter Loven af 1927, og Fortsættelseskasserne efter Loven af 1932 har ikke faaet Lejlighed til at vise deres Bæreevne under blot nogenlunde normale Forhold. Disse Fortsættelseskasser traadte i Virksomhed den 1. Oktober 1933, idet Lov af 23. Juni 1932 om forlænget vedtægtsmæssig Hjælp til arbejdsløse Medlemmer af anerkendte Arbejdsløshedskasser stillede som Betingelse for en Forøgelse af Understøttelsesdagens Antal, at vedkommende Kasse senest d. 1. Oktober 1932 havde oprettet Krisefond (Fortsættelseskasser), og at disse var bestemt til at træde i Virksomhed senest d. 1. Oktober 1933.

Disse midlertidige Foranstaltninger, der begynder med en Lov af 19. Oktober 1931, er af Interesse i Forbindelse med de tidligere anførte svenske Betragtninger over, at Forsikringssystemet paa Grund af dets ringe Effektivitet kobles sammen med en Krisehjælp, der sprænger dets Rammer. Krisehjælpsforanstaltningerne har været af højst forskelligt Omfang; den første Lov gælder baade for Medlemmer af Arbejdsløshedskasserne, der har opbrugt deres Arbejdsløshedshjælp, og for Ikke-Medlemmer, ja gaar endog udenfor den egentlige Arbejderklasse; og de i Betragtning kommende Personer faar, naar Arbejdsløsheden er uforskyldt, alle en egentlig Ret til Hjælpen, idet dog Ikke-Medlemmerne faar en lavere Understøttelse. Kriselovene af 23. Juni 1932 stemmer derimod overens med de svenske Synspunkter. Man søger her at komme de arbejdsløse, der staar uden anden Hjælp end den, Hjælpekasse og Forsørgelsesvæsen maatte yde, til Hjælp ved to forskellige Love, een — den overfor berørte — om forlænget vedtægtsmæssig Hjælp til arbejdsløse Medlemmer af anerkendte Arbejdsløshedskasser og een om midlertidig Statstilskud

til Kommunerne i Anledning af Hjælp til arbejdsløse. I Henhold til denne sidste Lov kan der ydes Hjælp dels til Medlemmerne af Arbejdsløshedskasser og dels til andre arbejdsløse, der ikke vilde være afskaaret fra at nyde vedtægtsmæssig Understøttelse, hvis de var arbejdsløshedsforsikrede. Loven begrænser dog altsaa Hjælpen til de egentlige Lønarbejdere. Der er ikke Tale om en egentlig Ret til Hjælp med faste Satser, men om en Hjælp af Forsørgelseskarakter uden Fattighjælps Virkninger. Man ser, hvor denne Lov minder om de svenske kommunale Tilskud med Statsstøtte, og der er i det hele med disse Love en konsekvent Sondring mellem, hvad der falder indenfor den egentlige Arbejdsløshedsforsikrings Rammer og hvad ikke. Den sidste Lov faar en yderligere Supplering ved Lov af 8. Februar 1933 om Statstilskud til Kommunens Udgifter til Vinterhjælp til kriseramte Personer, idet der efter denne Lov indtil Regnskabsaarets Udgang kan ydes Hjælp til Personer, hvis Trang skyldes Arbejdsløshed eller paa anden Maade er en Følge af den herskende Erhvervskrise, det vil saaledes f. Eks. kunne gælde selvstændige Næringsdrivende.

Da Lovene af 23. Juni 1932 udløber den 1. Maj 1933, afløses de af kun een Lov, Lov af 30. April 1933 om midlertidig Hjælp til arbejdsløse. Denne Lov omfatter kun Medlemmer af statsanerkendte Arbejdsløshedskasser, og Hjælpen ydes følgelig som en Ret. Det er en til denne svarende Lov (April-Loven udløb den 30. September), der som Kapitel V i Loven om Kriseforanstaltninger af 13. December 1933 er blevet vedtaget ved det sidst afsluttede Kriseforlig; ganske vist begyndte som nævnt de nyoprettede Fortsættelseskasser deres Virksomhed d. 1. Oktober, men de ekstraordinære Forhold har krævet Overgangsbestemmelser, der kan give en udvidet Adgang til Understøttelse. — For Fuldstændighedens Skyld skal tilføjes, at dette midlertidige Understøttelseslovkompleks ogsaa har indeholdt Lovbestemmelser om Fordeling af Oksekød til kriseramte Personer.

I den Lovgivning, vi har gennemgaaet, har den produktive Arbejdsløshedshjælp kun lige kunnet skimtes. Først og fremmest kommer den frem i Bestemmelserne angaaende Arbejdsløshedsfonden, men dernæst er der ogsaa i Kriseloven af 23. Juni 1932 en Bestemmelse, gaaende ud paa, at Kommunerne, naar de iværksætter Jordarbejder o. l. i Anledning af Arbejdsløsheden, er berettiget til at anvise arbejdsløse, der søger eller oppebærer Hjælp

i Henhold til Loven, Arbejde herved; der indføres altsaa herved en Arbejdspligt for arbejdsløse.

De i denne Forbindelse særlig vigtige Bestemmelser angaaende Arbejdsløshedsfonden gaar ud paa, at Fondens Midler kan anvendes til at give Tilskud til Arbejder, der sættes i Gang for at afhjælpe Arbejdsløsheden, og som ellers ikke vilde være blevet paabegyndt (Nødhjælpsarbejder), samt til Kursus til arbejdsløse. Naar denne Bestemmelse faktisk kun har ført til en ganske ringe Igangsættelse af Nødhjælpsarbejder, skyldes det den nærmere Udformning af Reglerne om Nødhjælpsarbejder. Lønnen fastsættes efter det frie Markeds Satser, med ved hver Lønudbetaling skal 15 pCt. af Bløbet fradrages og indbetales til Arbejdsløshedsfonden. Paa denne Maade faar vi alligevel haandhævet Princippet om, at de arbejdsløses Indtægt ved Nødhjælpsarbejde skal ligge under, hvad de vilde kunne tjene paa det frie Marked. Til Gengæld for de 15 pCt. udbetales der af Fonden til hvert Nødhjælpsarbejde et Omkostningsbidrag, der ikke maa overstige 20 pCt. af den udbetalte Arbejdsløn, og man vil se, at det ikke betyder noget stort Tilskud — 15 pCt. af 100 er ikke stort mindre end 20 pCt. af 85. — Resultatet er ogsaa blevet, at de Kommuner, der har sat Arbejder i Gang, har renonceret paa Statsbidraget for til Gengæld selv frit at kunne fastsætte Arbejdsvilkaarene. Dette har da ogsaa ført med sig, at Arbejdsløshedsfondens Tilskud til Nødhjælpsarbejder ved en Lov af 20. Maj 1933 er blevet forhøjet fra 20 til 30 pCt. af den udbetalte Arbejdsløn. Ved samme Lov var det foreslaaet, at de 15 pCt.s Afdrag i Arbejdslønnen skulde bortfalde, den lavere Indtægt for de beskæftigede skulde da fremkaldes ved, at der indførtes en 40 Timers Arbejdsuge ved offentlige og private Arbejder, der udføres i Anledning af Arbejdsløsheden; dette vilde jo desuden betyde, at de skabte Arbejdsmuligheder strakte til til flere. Men hverken Afskaffelsen af de 15 pCt. eller dette sidste Forslag er blevet gennemført.

Selv om saaledes den produktive Arbejdsløshedshjælp ikke hidtil har spillet en stor Rolle i den danske direkte Arbejdsløshedslovgivning, saa er der dog — for en stor Del under Medvirkning af det Arbejdsløshedsraad, der netop med en produktiv Arbejdsløshedspolitik for Øje nedsattes i December 1932 — i disse Aar efterhaanden foreslaaet og vedtaget flere Love, der i første Række er motiveret med beskæftigelsesskabende Muligheder. Som saadanne Love kan nævnes: Lov af 31. Marts 1933 om Laan og Tilskud til Grund-

forbedringer og Lov af 11. April 1933 om Støtte til Boligbyggeri, der stiller henholdsvis 10 og 30 Mill. Kr. til Raadighed for disse Formaale; og blandt de Lovforslag, som endnu ikke er blevet andet end Forslag, kan som de, der mest direkte udtrykker arbejdspolitiske Maale, nævnes Forslaget om Tilskud til Merbeskæftigelse og Forslaget om Forbud mod Overarbejde. Det kan anføres, at det i Loven om Laan til Grundforbedringer udtrykkeligt er fastsat, at arbejdsløse, som oppebærer Understøttelse fra Arbejdsløshedsforsikringen, skal foretrækkes ved disse Arbejder. Dette er en Konsekvens af, at Kommunen ved de Arbejder, som den selv sætter i Gang, — og som vi har set, kan den let renoncere paa Statstilskuddet — vil være interesseret i at beskæftige de Arbejdere, som ellers udelukkende vil falde de kommunale Finanser til Byrde, og det vil føre til, at arbejdsløshedsforsikrede faktisk stilles ringere end de øvrige arbejdsløse.

De nævnte Bevillinger er i stort Omfang blevet benyttet og har givet Anledning til Arbejder af betydeligt Omfang. I Forbindelse hermed maa nævnes, at saavel Staten som Kommunerne har fremskyndet og udvidet de offentlige Arbejder, som i øvrigt vilde være kommet til Udførelse i den nærmere Fremtid, med det direkte Formaal at forøge Beskæftigelsen. Det drejer sig om Anlægsarbejder af betydeligt Omfang (f. Eks. Storstrømsbroen, en Række Vejarbejder, Jærnbaneanarbejder o. l.).

Specielle Forholdsregler mod Ungdomsarbejdsløsheden finder vi i Loven af 20. Maj 1933 om Tilskud i Anledning af Ungdomsarbejdsløsheden. Denne Lov, der maa betragtes som et Forsøg, bestemmer, at unge arbejdsløse (i Alderen 18—22 Aar) skal beskæftiges ved en passende Blanding af legemligt Arbejde, Underholdning og Sport; Arbejdet skal vel være nyttigt, men dog ikke af en saadan Art, at det ellers vilde kunne tænkes bragt til Udførelse.

Selv om den produktive Arbejdsløshedshjælp i snævrere Forstand endnu indtager en mere tilbagetrukket Plads i den danske Arbejdsløshedspolitik end Tilfældet f. Eks. er i Sverige, har den — efterhaanden som Arbejdsløsheden har vist en varigere Karakter — faaet en voksende Betydning.
